

KAKO DO ORGANIZACIJE?

PROTEST Konfederacije slobodnih sindikata u subotu 11. marta za trenutak je skrenuo pažnju medija sa predizbornih lakirovki na neuglednu stvarnost u kojoj jedva da funkcioniše sektor za koji je vlast neposredno odgovorna. Zahvali ovog protesta, i bojan radnika javnog sektora od privatizacije i otpuštanja, dobijaju stvarnu snagu tek kad se stave u perspektivu pustoš koju je za sobom ostavila privatizacija društvenih preduzeća, i traume rada u privatnom sektoru danas.

Marko Knežević nam svedoči o bezizlazu stečaja nakon privatizacije.

Zorana Gočevića smo pitali za pouke iz privatizacije društvenog sektora koje mogu biti korisne u radničkim borbama danas.

Razgovor o organizaciji prekarnih radnika nastavljamo u 18.00 u Resavskoj 21.

Učitelj Neznačica

STEČAJ KAO NASTAVAK PLJACKE

UMESTO da namire dugove nesavesnih vlasnika, stečajevi preduzeća su u praksi samo nastavak pljakanja poverilaca, a naročito radnika kojima se duguju plate. Zakoni su takvi da stečajni upravnici uvek nalaze način kako da od poverilaca sakriju na što troše pare iz stečajne mase, dok su druge strane niko ne može da ih natera da rade brže. Dodatni haos nastaje jer postupci stečaja počnu po „stari“, nastave se po „vazecićim“, pa se možda jednog dana i završe po nekim novim zakonima i stečaju, koji će verovatno biti još nepovoljniji za radnike, jer ih predlažu „stručnjaci“ koji su pisali i prethodne zakone.

Reorganizacije su retke, jer je u većini preduzeća brže-bolje proglašen bankrot, a naročito u kapitalnim stečajevima preduzeća čija je imovina veća od dugovanja prema poverilcima. U velikim društvenim preduzećima (Robne kuće „Beograd“, KMG „Trudbenik“, FGP „Rekord“...), kao stečajni upravnici pojavljuje se Agencija za licenciranje stečajnih upravnika – ALSU (pre ukidanja taj posao je radila Agencija za privatizaciju), koja postavlja svog čoveka za poverenika. Ovakva stečajna uprava, kako neki (političari) kažu, ispisala godinama imovinu preduzeća u svoje džepove. To se sve zna, ali se ne čini ništa. U javnosti se pominju i kompromitiraju samo pojedini stečajni upravnici, na primer kada se počnu baviti politikom kao Saša Radulović. Ali ni u slučaju Radulovića nema doslednosti, jer dok je bio na strani vlasti nisu mu zamerili ono što mu zameraju danas.

Bilo bi dobro da su primjeri nesavesnih stečajnih upravnika stvarno retki izuzeci, ali nisu, niti imate kome da se želite i da zaustavite iščisanje imovine preduzeća. Formalno, stečajni upravnici mogu imati problema, jer za svoj rad odgovaraju i svojom imovinom, mogu se smenjivati i kažnjavati novčano, kao i oduzimanjem licence, ali u praksi to se dešava samo kad se zamere vlasti, a ne iako se (samo) poverenci žale na njihov rad.

Dok se radnicima sve češće govori da su preduzeća u kojima su radili otišla u bankrot i da u stečajnoj masi nema para za obestjećenje poverilaca, pogotovo ne za radnike, dotle se legalno po zakonima o stečaju omogućava ALSU i stečajnim upravnicima da iz te iste stečajne mase žive ne samo lepo i lagodno, već da im se odobi da imaju, koliko hoće i mogu, visoke nagrade za svoj „uspješan“ rad. ALSU dobija za svaki stečaj 1% od vrednosti imovine preduzeća, i to se uzima od radnika koji teško mogu naplatiti svoja potraživanja. Kod vrednijih (kapitalnih) stečajeva 1% je veliki iznos, koji se uvećava još više kada ALSU postavi svog stečajnog upravnika. Stečajna masa je njihov plen, ništa čudno, a za poverioce će biti isplate ako nešto ostane. Radnici treba da su zadovoljni ako dobiju samo minimalac i ako im se poveže radni staž, a od toga iznosa treba još da platе advokate i lates. I treba da zaborave svoju sreću, ona je više i vrednije, koji znaju šta će sa radničkom imovinom koje „nema“.

U većini stečajeva, ako nešto preostane u stečajnoj masi, isplate se samo poveroci prvi isplatnog reda.

Pre nego što prvi isplati red uopšte stigne na naplatu, prvo se isplaćuju troškovi stečaja, u koje spadaju nagrada za rad stečajnog upravnika, troškovi zarada onih koji rade u preduteru tokom stečajnog postupka, kao i zarade radnika stečajnog upravnika, sudski troškovi, takse za tužbe, predlog za izvršenje, troškovi obezbeđenja imovine, održavanja objekata i slično. Stečajni poveroci se potom isplaćuju u četiri reda. Najpre se isplaćuju povereni prvi isplatnog reda, u kom su radnici za iznose neisplaćenjima zarada u visini minimalaca za poslednji godinu dana pre otvaranja stečaja (sa kamatom da otvaraju stečaju), i doprinosi za PIO za poslednje dve godine pre otvaranja stečaja sa osnovicom minamalca.

U drugi isplatni red spadaju potraživanja po osnovu javnih prihoda, porezi itd.

U treći isplatni red spadaju potraživanja svih ostalih poverilaca, svih onih pema kojima preduzeće ima dugovanje: banke, javna preduzeća, dobavljači, kao i ostatak potraživanja radnika koji se nalaze u prvom isplatnom redu, odnosno zarade za iznos koji prelazi minimalac. Ako na kraju nešto i preostane u stečajnoj masi, što je vrlo retko, isplaćuje se četvrti isplati red. Čak i ako se to ipak dogodi (kao na primer u FGP „Rekordu“), stečajni upravnici godinama odugovlače sa isplatom, tako da se iznos svakodnevno smanjuje i obezvreduje.

U slučajevima kada se ne može isplatići ni prvi isplati red, radnici imaju pravo da im Fond solidarnosti isplati deo potraživanja naime neisplaćenjima zarada, ali ako su zaradene devet meseci pre otvaranja stečaja. Vešt poslodavci, uz malu pomoć države mogu i tu sitnu isplatu (u odnosu na celinu duga) da ostičenim radnicima osuđuje – da ne dobiju ni prvi isplati red, i da nemaju pravo ni na fond solidarnosti.

Moja tri stečaja:
„Monterre“, „Trudbenik gradnja“ i KMG „Trudbenik“

U stečaju „Monterre“ sam član Odbora poverilaca ispred bivših radnika. To mi je treći stečaj u kom sam povjerlak, posle „Trudbenik gradnje“ i KMG „Trudbenika“. Ovi stečajevi su povezani.

„Trudbenik gradnja“ je formirana 2003. godine u postupku restrukturiranja KMG „Trudbenik“ tako što je na nju preneto 90% imovine KMG „Trudbenika“. U „Trudbenik gradnju“ su prešli radnici koji su joj bili potrebi i kojima zbog toga nije dat socijalni program. Tako su KMG „Trudbenik“ ostale sve njegove dodatašnje obaveze, kao što su zaostale zarade radnika iz 2001. godine, pa i ranije, koje nisu isplaćene ni do danas, a KMG je otišao pod stečaj.

„Trudbenik gradnju“ je 2008. godine privatizovala

za samoobrazovanje Rilten državna pitanja

uciteljneznalica.org

Imenovati TO ratom

je privatizacije zbog nepoštovanja ugovora. Ugovor nije raskinut, a „Monterra“ je imovinu „Trudbenik gradnje“ opteretila hipoteckama i gurnula je u stečaj.

Pre stečaja „Monterre“, u februaru 2010. godine poslodavac nam je zbg otežanog poslovanja i krize u zemlji i svetu smanjio platu za 60%, uz obećanje da će razliku vratiti kad se preduzeće oporavi, između ostalog dobijanjem novih poslova. Novi posao su dobili, ali su ga ubrzli izgubili zbog velikih poreskih dugova. Posle godinu dana, nogašteni nam je mogućnost da uz pomoć države (tadašnji ministar Čirić), i našeg matičnog preduzeća KMG „Trudbenik“ dobijemo socijalni program i da nam i „Monterra“ isplati dug za zarade, a da ćemo zato morati da se na kratko vreme vratimo u „Trudbenik gradnju“, iz koje smo posez privatizacije prešli u „Monterru“. Međutim, kada smo se

vratili u „Trudbenik gradnju“ radili smo tamо još puna četiri meseca, očekujući da će država da ispunи obećanje, i tako sve do stečaja „Trudbenik gradnje“ 13.7.2011. godine. Ostali smo sa neisplaćenim zaradama, bez socijalnog programa i bez posla.

„Monterra“ je pre stečaja veći deo imovine prebacila na povezana preduzeća, a 2014. godine je prodala nepoznatom vlasniku registrovanom na egzotičnim ostrvima. U stečaj je otišla 26.10.2015. godine.

Mali broj radnika je malo uoči stečaja uspeo da naplati svoja potraživanja, a ogromno većini nas sa pravosnažnim i izvršnim presudama ostaje stečajni postupak i treći isplati red, ačka ga bude! Kao što sam već objasnil, nemamo pravo ni na prvi isplati red, ni na Fond solidarnosti, jer je prošlo više od četiri ipo godine da smo upućeni da predemo iz „Monterre“ u „Trudbenik gradnju“.

Tajkunima koji se stečajevima svojih preduzeća „nemaju ništa“, omogućava da neko biće iz prošlog sveta kome nema opstanak u ovom svetu. Imali smo situaciju još od prošlog veka, i u socijalizmu, i u Miloševićevu vreme, da se mlađi više vuku u partiju nego u sindikate, i da im se to obećava da će imati prosperitet, zaposlenost... Tako je bilo i u Tito-vremenu, mada tamo se ipak znao red i bilo je maksimalno šest meseci probnog rada nakon koga si bio primljen na rad, ili ne. A danas se igra na kartu da većito zavisilo od njih, i mislim da taj prozor koji je otvoren 2000. godine teško će se zatvoriti. Omladina čuje da se svuda priča o partiskom zapošljavanju, nije to ni duže, ni od prekuje, odavno traje to da je hoćeš da uđeš u firmu imaćes lakši prolaz oko slične partie, ali sad su to privilevije sve stranke i nema nikakve kontrole. Zato možete da vidite omladinu na svim mitingima, jer idu linijom manjeg otpora. Ugurani su u privremene poslove, preko agenciju, ugovora o delu, rečeno mu je da će dobiti posao, ali ne za stalno, i on se neda da će sutra da mu prode probni rad i da će dobiti posao za stalno, prode tako deset godina, na tvoje mesto dove neki mladi, ti si već matur, i tome kraja nema. Ako sindikat bude shvatio da mora da se bori za te ljude, da traži izmene zakona, to će onda očajati i sindikat da se i njihov glas čuje. Ovakvo se njihov glas čuje samo na ulici. Ako se u narodnih par godina sindikati ne budu prestrojili da se bore za mlađe bojim da će da nestali, i partije će preuzeti celu priču, i tu onda neće biti nikakve odgovornosti. Oni ti usmeno očajaju da će se zaposliti ako se učlanis, a ti verovao, ili ne, svejedno nemaju kud. Ponavljam, taj prozor je otvoren odavno i teško je da zatvoriti. Ko krene da ga zatvori taj će da polupa staklo.

ju.

U praksi oni koji su najveći krivci i koji su namerno gurnuli preduzeća u stečaj, sa obeštećenjem poverilaca nemaju ništa. Prvo, kako dokazati da je stečaj nameran, a ne posledica svetske krize, otežanog poslovanja, i to znači da ne znam, oni potražuju od „živih bića“ preduzeća, ali i od opljačkanih radnika koji su ostali bez posla i kojima je ugrožena egzistencija.

Cesto se govori da tajkuni ne mogu uzmati kredit za kreditom a da ne isplaćuju radnike, i da još pritom voze džipove. Na žalost – mogu! Od radnika se valjda očekuje da prosti odustanu od svojih potraživanja. Oni koji su očekivali, oplaćivali Srbiju, uništili fabrike u plačaškim privatizacijama su krivi, ali samo kada terba da se javno diskredituju, inače niko ne odgovara za pijaču i ništa im se ne oduzima.

Marko Knežević, arhitektka

PARA IMA, SAMO SU MALO LOŠE RASPOREĐENE

ZORAN Gočević je godinama bio na čelu borbe radnika i malih akcionara „Srboleka“ protiv privatizacije pijačke. Borba je doveo do optužnice protiv samozvanih većinskog vlasnika Jovice Stefanovića – Ninija, ali nije sprečila stečaj „Srboleka“. Ovakav ishod ne govori ništa o hrabrosti i pameti radnika i malih akcionara, a puno o institucionalnim mogućnostima ostvarenja nominalnih prava radnika i malih vlasnika u kapitalizmu. Tato smo razgovarali o korenima i rešenjima problema koji danas muče radničke borce, u sistemu koji je nastao gaceži Zorana i njegove saborce iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u poslednjih deset i više godina degradirani po svim pitanjima“. Što svojom voljom, što pod pritiskom poslodavaca i vlasti, zbog navodnog nekog boljeg sutra. Sindikat je pravio ustupke na svoju štetu, i naročito na veliku štetu radnika, sve sa obećanjem da će zbog toga radnicima sutra biti bolje. Mislim da su oni koji su naši saborci iz nekadašnjih društvenih preduzeća. Razgovorom su dominirala pitanja mesta i uloge sindikata, za koje Gočević kaže da su „u posled